

HANDLÄGGARE
Carin Nyh
Carin.Nyh@huddinge.se

Socialnämnden

Yttrande om lagförslag av ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända - PM från Arbetsmarknadsdepartementet

Förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens skrivelse som sitt yttrande om lagförslag av ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända och skickar yttrandet till Arbetsmarknadsdepartementet.

Sammanfattning

Huddinge kommun är till invånarantal Sveriges 14:e största kommun, enligt uppgift från SCB. Kommunen har tagit emot många flyktingar och andra skyddsbehövande genom den överenskommelse kommunen har med Länsstyrelsen, genom aviseringar och genom att många väljer att på egen hand bosätta sig i Huddinge kommun. Förvaltningen har på socialnämndens uppdrag arbetat intensivt med att skapa ett värdigt och bra mottagande för alla skyddsbehövande som kommer till kommunen. Arbetet med att skapa delaktighet och en snabb process har uppmärksammats på flera håll. Det är av vikt att Huddinge kommun kan fortsätta att ge ett gott och värdigt bemötande för de personer i behov av skydd som kommer hit.

Eftersom Huddinge är en stor kommun och har arbetat intensivt med att skapa ett värdigt mottagande hoppas vi att våra erfarenheter som vi sammanställer i detta yttrande kan vara till nytta för Arbetsmarknadsdepartementet i deras arbete med fortsatt beredning av lagförslaget.

Förvaltningens uppfattning är att lagförslaget bör leda till ett jämnare och mer förutsägbart system än dagens som endast förlitar sig på frivilliga överenskommelser. Utredarna bakom lagförslaget menar att kommuner som Huddinge inte kommer att få ett ökat antal nyanlända om lagförslaget går igenom. Detta eftersom Huddinge redan har en överenskommelse, tar emot ett högt antal skyddsbehövande frivilligt och är en kommun där flyktingar själva väljer att bosätta sig och därför i praktiken tar emot många nyanlända.

Beskrivning av ärendet

I tjänsteutlåtandet beskrivs först bakgrunden och syftet med lagförslaget, sedan innehållet i korthet. Under förvaltningens synpunkter redovisas de positiva och mindre positiva synpunkter förvaltningen vill lyfta fram i remissvaret till Arbetsmarknadsdepartementet.

Bakgrund och syfte

Mottagandet av flyktingar och andra skyddsbehövande som har fått uppehållstillstånd i kommunerna sker antingen genom att personerna ordnar boende på egen hand eller att de anvisas en plats. De anvisade platserna görs utifrån de frivilliga överenskommelser som en del kommuner har tecknat med länsstyrelserna. I Arbetsmarknadsdepartementets promemoria fastslås att mottagandet som sker genom anvisning inte är tillräckligt för att möta det ökande behov som följer av den rådande situationen i världen där allt fler människor är på flykt och i behov av skydd. Mottagandet utifrån att en person som fått uppehållstillstånd ordnar eget boende i en kommun leder också till att vissa kommuner får långt fler personer med uppehållstillstånd som bosätter sig där än andra. Enligt utredarna på Arbetsmarknadsdepartementet har det en negativ inverkan på de nyanländas möjlighet till etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet.

Lagförslaget bygger på att införa ett gemensamt ansvar för alla kommuner att ta emot flyktingar och andra skyddsbehövande personer oavsett om kommunerna har en frivillig överenskommelse med länsstyrelserna eller inte. Syftet med lagförslaget är att kommuner som idag tar emot få flyktingar och andra skyddsbehövande ska ges ett större ansvar för mottagandet.

Lagförslagets innehåll

Målgruppen för den föreslagna lagen ska vara nyanlända som har fått uppehållstillstånd och omfattas av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända (2010:197 https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-2010-197/). Målgruppen bör enligt förslaget utökas till att även omfatta personer över 65 år och personer som har nedsatt prestationsförmåga och därför idag inte får del av etableringsinsatser. Dock bör lagen enligt förslaget inte omfatta barn under 18 år som saknar föräldrar eller annan ställföreträdare eftersom mottagande av dem regleras i en annan lag (1994:137 § 5 https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-1994137-om-mottagande-a_sfs-1994-137/). Sedan den 1:a januari 2014 finns möjligheten för Migrationsverket att anvisa ensamkommande barn även till kommuner som inte har överenskommelser med Länsstyrelserna om mottagande av ensamkommande barn.

Enligt lagförslaget kommer en kommun inte att kunna avvisa en anvisning vilket idag är möjligt när det gäller en vuxen person. Den enskilde personen med uppehållstillstånd bör fortsättningsvis kunna tacka nej till en anvisning, då en möjlighet till en god etablering kan uppstå i en annan kommun. Att begränsa nyanländas möjlighet att bosätta sig på egen hand riskerar att begränsa och försvåra förutsättningarna för etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet. År 2014 bosatte sig ca 80 % av de nyanlända som fått uppehållstillstånd på egen hand. Enligt Arbetsmarknadsdepartementets promemoria är en anledning till den stora andelen att processen med en anvisning för många har blivit onödigt lång då de frivilliga överenskommelserna om mottagande inte räcker till. Lagförslagets syfte är att ett gemensamt ansvarstagande leder till att processen blir snabbare och att fler därmed väljer att bosätta sig i den kommunen de blivit anvisade. Därmed blir fördelningen av mottagandet mer jämnt bland kommunerna. Ett gemensamt ansvarstagande sker bland annat genom att Arbetsförmedlingen, länsstyrelserna och Migrationsverket tar fram en fördelning per kommun utifrån det tal per län som görs idag, ett "kommuntal". Kommuntalet ska baseras på arbetsmarknadssituation och befolkningstal. Även mottagandet inklusive andel som har valt att bosätta sig i kommunen på egen hand ska tas med i beräkningen. Kommuntalen ligger sedan till grund för dialog mellan kommunerna och länsstyrelserna. Anvisningarna efter kommuntal ska fortsätta att komplettera systemet med frivilliga överenskommelser. Skillnaden mot dagens system är att kommuntalen förväntas ge en förutsägbarhet och därmed ge kommunerna en möjlighet att planera för ett gott och värdigt mottagande.

Lagförslaget innehåller också ett förslag om ersättningar för hyreskostnader i det fall ett boende står tomt eftersom processen med anvisning tar lång tid. Det finns också ett förslag på att se över kommunersättningarna helt och hållet eftersom lagförslaget innebär att gruppen som omfattas av lagen har utökats med bland annat personer över 65 år. Den gruppen kan tänkas ha behov av stöd och omsorg från kommunen. Det och eventuella statsbidrag föreslår Arbetsmarknadsdepartementets promemoria att det blir hanterat i budgetpropositionen 2016.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser liksom utredarna bakom lagförslaget att det finns ett behov av förändring. Förvaltningen ställer sig positiv till syftet med lagförslaget. Ett gemensamt ansvarstagande bör i slutändan kunna leda till bättre förutsättningar till ett värdigt mottagande. Förvaltningen tycker att det är positivt att de frivilliga överenskommelserna kommer att finnas kvar. Förvaltningen delar bilden om att kommunerna är måna om att ta emot och

hjälpa de flyktingar och skyddsbehövande som kommer hit på ett så värdigt sätt som möjligt.

Förvaltningens uppfattning är att lagförslaget bör leda till ett jämnare och mer förutsägbart system än dagens som endast förlitar sig på frivilliga överenskommelser. Utredarna bakom lagförslaget menar att kommuner som Huddinge inte kommer att få ett ökat antal nyanlända om lagförslaget går igenom. Detta eftersom Huddinge redan har en överenskommelse, tar emot ett högt antal skyddsbehövande frivilligt och är en kommun där flyktingar själva väljer att bosätta sig och därför i praktiken tar emot många nyanlända. Förvaltningen förutsätter att denna uppfattning är riktig.

Förvaltningen ser positivt på att gruppen över 65 år och personer med nedsatt prestationsförmåga också omfattas av lagförslaget. Den gruppen har troligen behov av stöd och omsorg från kommunen. Med god planering och i samråd med primärvården och anhöriga kan Huddinge kommun på kort sikt tillgodose personernas behov. I samband med ett eventuellt nytt lagförslag om snabbare utskrivningar från sjukhusen är primärvården en viktig aktör. Kommunen bedömer att samarbetet med primärvården kommer att vara gott. Förvaltningen har sett att många flyktingar och andra skyddsbehövande över 65 år även har omfattande psykiska svårigheter på grund av traumatiska händelser. Kommunen har ingen specifik beredskap för dem utan ett nära samarbete med landstinget och primärvården är av största vikt. Huddinge kommun vill dock lyfta att den nya lagen kan komma att bli problematiskt i en specifik situation eftersom den inte omfattar barn under 18 år utan föräldrar eller ställföreträdare. I det fall det finns en möjlighet för en återförening mellan ett barn som har kommit hit ensam och vars familj sedan kommer till Sverige och får uppehållstillstånd. Barnet och familjen finns då tekniskt sett i två olika lagrum och det innebär en risk för att en återförening blir fördröjd. Detta på grund av att kommunerna inte har verktyg att arbeta med detta eftersom besluten om avisering sker i två lagrum och i två olika kommunal. Förvaltningen anser att möjligheten för ensamkommande barn från Syrien att kunna återförenas med sin familj kommer troligen att bli större med de nya flyktingströmmarna från landet. Lagförslaget borde därför behandla situationen med nyanlända som är anhöriga till barn som kommit hit tidigare och nu placerats i kommunerna.

Förvaltningen ställer sig positiv till idén att skapa bättre förutsägbarhet genom att ta fram och använda kommunal. Det ger kommunen möjlighet att planera och ger Huddinge ännu bättre möjligheter att fortsätta arbetet med ett gott och värdigt bemötande. Förvaltningens bedömning är att kriterierna för fördelningen till ett kommunal är rimliga. Det är särskilt viktigt att räkna med omfattningen av en kommuns mottagande inklusive de som själva väljer att bosätta sig i kommunen. Förvaltningen hoppas att det kommer att leda till

ett mer jämnt mottagande. Eftersom nyckeln för kommunal inte är framtagen ännu finns det en viss osäkerhet i hur kommunalet faktiskt kommer att se ut för Huddinge. Dock skriver utredarna i Arbetsmarknadsdepartementets promemoria att en kommun som Huddinge inte kommer att få ett ökat antal nyanlända om lagförslaget går igenom. Förvaltningen förutsätter att denna uppfattning är riktig. Förvaltningen vill framhålla att kommunen är mån om att fortsätta ge ett värdigt, delaktigt och snabbt mottagande.

Förvaltningen anser också att det är positivt med en prioritering inom målgruppen där nyanlända som har fått uppehållstillstånd och vistas på Migrationsverkets anläggningsboenden samt kvotflyktingar prioriteras först. I Arbetsmarknadsdepartementets promemoria skriver utredarna att de som på egen hand ordnar boende bedöms ha bättre förutsättningar för att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Det är tyvärr förvaltningens erfarenhet att det inte är fallet för en del av de som bosätter sig i kommunen på egen hand. Förvaltningen har haft ett flertal ärenden med personer som har skrivit sig i Huddinge kommun på egen hand men att det har visat sig att adressen de fått uppge inte är en bostad som är skälig att vistas i. Personerna har därför varit tvungna att vända sig till socialtjänsten för att få hjälp med boende. Detta hindrar dock inte att personerna själva söker bostad aktivt inom eller utanför kommunen. Denna erfarenhet gör att förvaltningen skulle vilja lyfta risken att de nyanlända som ordnat eget boende trots allt behöver hjälp från socialtjänsten med boende i slutänden.

Förskolan, grundskolan och gymnasiet i Huddinge kommun har sedan ungefär två år tillbaka ett "hårt tryck" med många elever som har ett omfattande behov av stöd i sin undervisning. Förvaltningen har fått kunskap om i samtal med barn- och utbildningsförvaltningen att det finns en oro för att inte kunna ge nyanlända barn det stöd och undervisning som de har rätt till utan ett ökat ekonomiskt stöd.

Lagförslaget föreslår att beslut om anvisning enligt den föreslagna lagen inte ska kunna överklagas. Syftet är att undvika att processen med anvisning blir lång på grund av överklaganden. Förvaltningen tycker att det är bra eftersom en utdragen process inte är en bra start på ett värdigt mottagande i kommunen. Det är också positivt att den nyanlända själv inte heller riskerar att hamna i en tidsödande process med överklagande. Den enskilde personen kan tacka nej till en avisering och då kan processen fortsätta med att erbjuda aviseringen till någon annan skyddsbehövande istället.

I Arbetsmarknadsdepartementets promemoria behandlas det kommunala självstyret och proportionalitetsprincipen. Förvaltningen har ingen anledning att ifrågasätta Arbetsmarknadsdepartementets bedömning på sid 48 att "en

avvägning mellan det starka allmänna intresset av att förbättra förutsättningarna för nyanlända att snabbt etablera sig på arbetsmarknaden i syfte att bli självförsörjande och vikten av att den kommunala självstyrelsen inte inskränks ytterligare leder i detta fall till slutsatsen att det allmänna intresset väger över”. Förvaltningen tolkar Arbetsmarknadsdepartementets bedömning som att det kommunala självstyret bibehålls om lagförslaget fastställs.

Lagförslaget föreslår att kommunerna bör få ersättningar till kommunerna för hyreskostnader. Förvaltningen ser positivt på möjligheten att få ersättning för tomhyror. I dagens system som kan ge en långsamhet i processen är det ofta att ett boende står tomt i avvaktan på en avisering. Det tomma boendet kostar kommunen och det är ett onödigt slöseri med kommunens resurser. Lagförslaget ger också en möjlighet för regeringen att helt se över kommunersättningarna bland annat utifrån att målgruppen utvidgas med lagförslaget. Förvaltningen ser också positivt på det, särskilt eftersom det möjliggör för kommunen att kunna fortsätta erbjuda ett värdigt mottagande.

Det ställer stora krav på att kommunens resurser är samordnade med alla inblandade aktörer för att kunna förbättra och stötta flyktingar och andra skyddsbehövande i deras svåra situation. Förvaltningen hoppas därför att lagförslaget tar hänsyn till att de aktörer som nämns i lagförslaget behöver samverka kring den enskilda personen för att mottagandet ska bli värdigt och insatserna kring denne av god kvalitet.

Britt-Marie Karlén
Social- och äldreomsorgsdirektör

Marianne Krook
Biträdande social- och
äldreomsorgsdirektör

Carin Nyh
Utvecklingsledare

Beslutet delges
Arbetsmarknadsdepartementet